

Анна Безрукова
викладач кафедри англійської мови
та методики її навчання
Уманський державний університет
імені Павла Тичини

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ БАТЬКІВ

Ключові слова: педагогічна культура батьків, розвиток дитини, просвіта батьків, програми з освіти батьків, підходи поліпшення відносин.

Сутність проблеми, стан її дослідження: у наш час відсутня загальноприйнята концепція змісту і структури педагогічної культури батьків, не розкриті її зміст, критерії та рівні прояву. Дослідження з формування педагогічної культури батьків достатньо нечисленні, фрагментарні і не відображають системного бачення цієї проблеми в сучасних умовах. При цьому вітчизняні дослідники відзначають низький рівень педагогічної культури батьків, який приходить у суперечність зі зростанням ролі сім'ї в процесі соціалізації і розвитку підростаючого покоління.

Відповідно до постановлених задач буде використано комплекс **методів дослідження:**

- *загальнонаукові* – аналіз (історіографічний, порівняльний, ретроспективний), синтез, абстрагування, узагальнення, аналогія для розвитку історії становлення та теоретичних питань системи педагогічної освіти батьків у США;
- *предметно-хронологічної ретроспекції*, що сприятиме виявленню тенденцій розвитку, дасть змогу простежити зміни в теорії та практиці формування педагогічної культури на різних етапах та виявити рушійні сили процесу;
- *порівняльно-історичний метод* – дасть змогу порівняти явища та погляди, виявляючи в них схоже та відмінне;
- *структурний* – забезпечить розгляд педагогічного процесу на основі системотвірних компонентів теорії і практики формування педагогічної культури батьків;

- *прогностичний* – дасть змогу не тільки визначити позитивний американський досвід, а й виявити можливості його застосування в Україні.

Таким чином, актуальність дослідження, об'єктивна потреба втілення у практику кращих педагогічних ідей та здобутків щодо організації процесу формування педагогічної культури батьків, необхідність розв'язання наявних суперечностей і відсутність досліджень, де б цілісно розглядалася зазначена проблема.

Педагогічна культура батьків, її розвиток і вдосконалення, що має вплив на ефективний та гармонійний розвиток дитини, цілком залежить від самих батьків, від спрямованості їх бажань, стилів і способів взаємодії з дитиною. Тільки батьки можуть забезпечити своїх дітей батьківською любов'ю, тільки батьки можуть постійно і природно вирішувати виникаючі проблеми виховання, тільки в згоді з батьківською позицією слід приймати життєво важливі рішення в процесі формування особистості. Американська система виховання розглядає педагогічну просвіту батьків (Parental education) як допомогу батькам бути більш ефективними у догляді за дітьми. Існує багато шляхів для інформування батьків, в тому числі групові зустрічі, ресурсні центри, інформаційні бюлетені, телепрограми, відвідування на дому, наставництво, інтернет-ресурси, групи підтримки і книги. Метою таких заходів є підвищення рівня педагогічної культури батьків. Просвіта батьків здійснюється в багатьох установах: школах, закладах охорони здоров'я та релігійних організацій, а також співтовариствах.

У США існують різні школи, що базуються на різних підходах щодо формування педагогічної культури батьків. Наприклад, Рудольф Дрейкурс (1964) підкреслює важливість усвідомлення потреб дітей, демократичної атмосфери в сім'ї, а також уникнути боротьбу за владу у родині. Томас Гордон (1970) підкреслює важливість належного спілкування і дозвіл дітям приймати свої власні рішення. Хаїм Гінотт (1965) підкреслює розуміння і повагу до дитини. Дослідження Лі Кантер та Марлен Кантер (1985) базуються на контролі поведінки дитини [1], [2]. Зміст багатьох програм з освіти батьків залишаються

подібними до програм 1960-х років, і в більшій мірі заснований на клінічних дослідженнях, ніж емпіричних. Ці програми в значній мірі засновані на припущеннях їх авторів про людську природу і про те, чи практичні рекомендації можуть або не можуть бути в гармонії з дослідженнями. Багато питань по вихованню дітей залишаються предметом дискусій. Наприклад, Сандра Скарр (1992) припустила, що діти народжуються з сильними адаптивними можливостями; якщо батьки надають основні можливості і хороші умови, діти будуть розвиватися повноцінно. Деякі вчені переконані що батьки повинні активно і безпосередньо брати участь у вихованні своїх дітей для того щоб сприяти їх розвитку [6].

Джеральд Р. Паттерсон (1982), лідер в області соціальних підходів до навчання, стверджує, що діти природно виробляють деякі небажані моделі поведінки, які посилюються, коли вони привертають увагу батьків. Нарікання батьків можуть навчити дітей, що вони тільки отримують увагу, коли огано поводяться. Для батьків і дітей легко потрапити в руйнівний цикл: батьки намагаються контролювати дитину; дитина чинить опір; батьки стають більш аверсивні; дитина стає більш стійка або бунтівна; батьки пом'якшуються; дитина продовжує деструктивну поведінку. Управлінські підходи у коригуванні поведінки (Behavior-management approaches) розірвують це замкнуте коло. У програмах що базуються на управлінні поведінкою, батьки зазвичай звертають увагу на два або три проблеми поведінки у їхніх дітей і вчать як формувати відповідну поведінку і ігнорувати або як карати за неналежну поведінку [5].

Модифікація (Modification) поведінки приймається як ефективний метод для контролю конкретних проблем поведінки. Деякі форми модифікації поведінки присутня в більшості програм виховання дітей в області освіти. Через відносно швидкі результати, систематичну увагу до змін поведінки, і відносна легкість, з якою дослідники можуть оцінити його наслідки, модифікація поведінки була надійною моделлю у вихованні дітей з початку 1970-х років.

На відміну від програм-модифікації поведінки, підходи поліпшення відносин (Relationship-enhancement), приділяють більше уваги якості відносин і

емоційних потреб батьків та їх дітей. Такі підходи навчають батьків розвинути прийняття, підтримуючу атмосферу для своїх дітей, використовуючи такі навички, як активне слухання. Велика частина гуманістичної комунікації і демократичних програм виховання дітей засновані на роботах Дрейкурс (1964), Гінотт (1965) і Гордон (1970), можна розглядати як підходи поліпшення відносин [3].

Джон Готтман (1997) підкреслив корисний спосіб реагування на дитячі емоції. Емоція передбачає розуміння дитини, приймаючи її емоції, і допомагаючи визначити перспективи та зрозуміти природу емоції. Тренування емоцій допомагає дитині навчитися розуміти і регулювати свої почуття і допомагає дитині навчитися вирішувати проблеми [4].

Висновки та результати дослідження: Таким чином, можна стверджувати, що проблема формування педагогічної культури батьків не є новою. Проведене дослідження свідчить, що усвідомлення потреби батьків у набутті педагогічних знань, умінь та навичок виховання, головних чинників педагогічної культури, притаманно багатьом народам будь-якої історичної епохи. Характер напряму цих знань залежить не тільки від традицій та звичаїв народу, його культури й способу мислення, але й від набутого педагогічного досвіду, поширенням якого займалися та продовжують займатися різні науковці та дослідники.

Список використаних джерел

1. Canter L. assertive discipline for parents. new york: harper and row. 1985.
2. Ginott Н. Between parent and child [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://betweenparentandchild.com/index.php?p=Haim&s=content>
3. Gordon T. Parent effectiveness training. New York: Peter H. Wyden. 1970.
4. Gottman J. The heart of parenting: raising unemotionally intelligent child [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ifarus.com/raising-emotionally-john-gottman>
5. Patterson G. A social learning approach, vol. 3: coercive family process. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oslc.org/resources/clinicians/>

6. Scarr S. Developmental theories for the 1990s: development and individual differences. Child development [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.zeww.uni-hannover.de/Scarr_1992.pdf